

Transect-rapport 3144

**Valkenswaard, Maastrichterweg 92-96
Gemeente Valkenswaard (NB)**

Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven,
karterende en waarderende fase

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Valkenswaard, Maastrichterweg 92-96. Gemeente Valkenswaard (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase
Rapportnummer	Transect-rapport 3144
Auteur	M.J. (Maaïke) Hartog KNA MA
Versie	Versie 1.0
Datum	14-01-21
Projectnummer	20080067
Onderzoeksmelding	4920648100
Opdrachtgever	Bayers Onroerendgoed B.V.
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Valkenswaard
Adviseur namens bevoegde overheid	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant Mevr. Drs. Ria Berkvens
Toetsing door bevoegde overheid	Nog niet goedgekeurd
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Omslagafbeelding	Overzichtsfoto van het plangebied (naar het westen gezien; 01-12-2020)

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA Archeoloog	14-01-2020	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Bayers Onroerendgoed B.V. heeft Transect b.v. in december 2020 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Maastrichterweg 92-96 te Valkenswaard (gemeente Valkenswaard). De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om nieuwe woningen te bouwen waarbij de bestemming van het plangebied van agrarisch naar wonen wordt veranderd. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 9.600 m² en naar verwachting zal er tot circa 80 cm - Mv worden uitgegraven ten behoeve van de aanleg van de nieuwe funderingen.

In april 2019 is een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het plangebied (Nales 2020; Transect-rapport 2163). Hieruit bleek dat het plangebied een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit de Bronstijd tot en met de Nieuwe Tijd. Het plangebied ligt op een dekzandrug waarvan de bodemopbouw (inclusief de top van het dekzand) grotendeels intact te noemen is. Op basis hiervan heeft de bevoegde overheid besloten dat in het plangebied een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven is vereist.

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

In het plangebied zijn zeven proefsleuven van 25 bij 4 m aangelegd (700 m², 9% van het onderzoeksgebied). Er is tijdens het onderzoek één vindplaats aangetroffen. De vindplaats bestaat uit grondsporen in de vorm van paalsporen en kuilen en vondsten bestaande uit keramiek, keramisch bouw materiaal, metaal en glas verzameld uit de bouwvoor en ploeglaag. Gezien het ontbreken van vondsten uit sporen kunnen deze niet nader worden gedateerd. Op basis van uiterlijke kenmerken en stratigrafie dateren de sporen waarschijnlijk uit de (Late) Nieuwe tijd. De sporen hangen waarschijnlijk samen met het gebruik van het plangebied als bouwland.

Op het waarderingscriterium fysieke kwaliteit scoort de vindplaats niet bovengemiddeld. Hoewel een aantal gave sporen zijn aangetroffen, zijn er ook recente verstoringen tot in het sporenniveau aanwezig waarbij ook geen intact bodem is aangetroffen. Er is geen organisch component aangetroffen, alleen enkele vondsten uit de bouwvoor en ploeglaag, derhalve scoort de vindplaats op fysieke kwaliteit maximaal op drie punten. Ook scoort de vindplaats niet bovengemiddeld op één van de inhoudelijke kwaliteitscriteria, waardoor op basis van de KNA de vindplaats niet behoudenswaardig is. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen dat een zeldzame vindplaats aanwezig is. Op informatiewaarde scoort de vindplaats ook niet hoog vanwege het gebrek aan vondsten uit sporen of organische vondsten en de afwezigheid van structuren van gebouwen. Er is hierdoor geen kennisvermeerdering. Daarnaast heeft de vindplaats geen duidelijke context en kan deze niet gelinkt worden aan vindplaatsen in de buurt of kenmerken op de historische kaarten waardoor deze op ensemblewaarde laag scoort.

Tijdens het veldwerk is geen behoudenswaardige vindplaats aangetroffen. Wij adviseren derhalve het plangebied archeologische vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Inhoud

1.	Aanleiding.....	6
2.	Vooronderzoek.....	8
3.	Doel en Methodiek.....	10
4.	Resultaten	12
5.	Waardestelling	16
6.	Conclusie en Advies.....	19
7.	Geraadpleegde bronnen	20
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	21
Bijlage 2.	Allesporenkaart	22
Bijlage 3.	Vlaktekeningen.....	24
Bijlage 4.	Sporen- en lagenlijst.....	31
Bijlage 5.	Vondstenlijst.....	32
Bijlage 6.	Monsterlijst	33
Bijlage 7.	Beantwoording onderzoeksvragen	34

1. Aanleiding

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Valkenswaard
Plaats	Valkenswaard
Toponiem	Maastrichterweg 92-96
Kaartblad	57B
Perceelnummer(s)	VKW00 sectie K 939, 940, 941, 942 en 800
Centrumcoördinaat	159.904,75 /372.228,94
Oppervlakte plangebied	Ca. 9.600 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 7.450 m ²
Huidig grondgebruik	Bebouwing en braakliggend

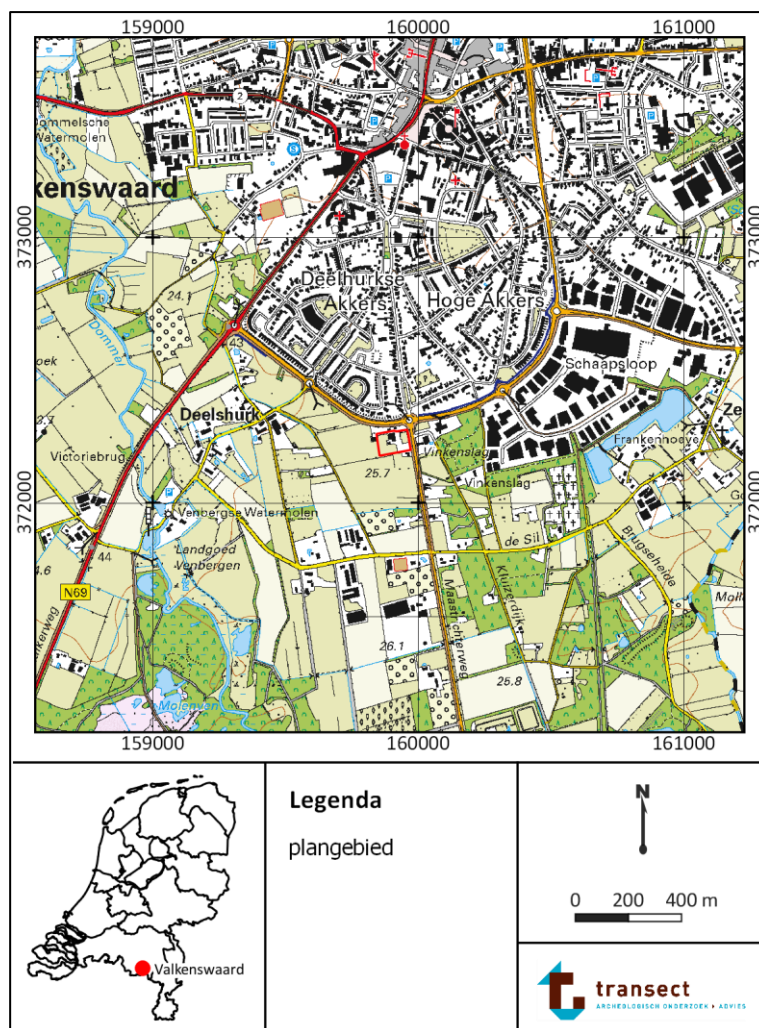
In opdracht van Bayers Onroerendgoed B.V. heeft Transect b.v.¹ in december 2020 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied aan de Maastrichterweg 92-96 te Valkenswaard (gemeente Valkenswaard; figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om nieuwe woningen te bouwen waarbij de bestemming van het plangebied van agrarisch naar wonen wordt veranderd. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 9.600 m² met een onderzoeksgebied van circa 7.450 m² en naar verwachting zal er tot circa 80 cm -Mv worden uitgegraven ten behoeve van de aanleg van de nieuwe funderingen.

Op de regionale Erfgoedkaart voor de A2- en Kempengemeenten maakt het plangebied deel uit van een gebied met een hoge archeologische verwachting (categorie 4). Deze verwachting is in het bestemmingsplan (*Buitengebied 2*, 2017) opgenomen als zone met een Waarde Archeologie 4. Voor dit gebied zijn in het bestemmingsplan aanvullend planregels geformuleerd. Voor gebieden met een Waarde Archeologie 4 geldt dat initiatieven die kleiner zijn dan 500 m² en waarbij bodemingrepen niet dieper reiken dan 30 cm –Mv worden vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Omdat de voorgenomen ingreep de vrijstellingscriteria voor dit gebied overschrijdt (circa 9.600 m²), geldt een archeologische onderzoeksplicht.

In april 2019 is een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het plangebied (Nales 2020; Transect-rapport 2163). Hieruit bleek dat het plangebied een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit de Bronstijd tot en met de Nieuwe Tijd. Het plangebied ligt op een dekzandrug waarvan de bodemopbouw (inclusief de top van het dekzand) grotendeels intact te noemen is. Op basis hiervan heeft de bevoegde overheid besloten dat in het plangebied een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven is vereist.

Dit onderzoek is uitgevoerd conform het Programma van Eisen (PvE; Scheeringa 2020) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA-protocol 4004; SIKB 2018).

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij de RCE en SIKB.

Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart. Bron: pdok.nl

2. Vooronderzoek²

2.1 Resultaten vooronderzoeken

Het plangebied ligt landschappelijk gezien in het Zuid-Nederlandse zandgebied en maakt deel uit van de Centrale Slenk (Haans & Maarleveld, 1965, Berendsen, 2005). De Centrale Slenk is een door tektonische bewegingen ontstane laagte, die zich tussen de Peelhorst (de lijn Roermond – Milheeze – Lith) en de Kempenhorst bevindt (ten westen van de Breuk van Vessem, 100 m ten westen van het plangebied, Berendsen, 2005, de Mulder e.a. 2003).

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied in een gebied met dekzandruggen, al dan niet afgedekt met een oud bouwlanddek (kaartcode 3L51yc). Volgens de bodemkaart ligt het plangebied in een zone met hoge (zwarte) enkeerdgronden (kaartcode zEZ23). Hoge zwarte enkeerdgronden zijn antropogene gronden, die over het algemeen op de middelhoge zandgronden werden aangelegd op de plek waar de bouwlanden lagen (Berendsen, 2005).

In april 2019 is een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het plangebied (Nales 2020; Transect-rapport 2163). Hieruit bleek dat het plangebied een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit de Bronstijd tot en met de Nieuwe Tijd. Het plangebied ligt op een dekzandrug waarvan de bodemopbouw (inclusief de top van het dekzand) grotendeels intact te noemen is.

Onder in de boringen is matig fijn, zwak siltig zand aangetroffen, dat lichtbruingeel van kleur is. Ook zijn de afzettingen kalkarm en relatief goed gesorteerd, waardoor het sediment te typeren is als oud dekzand. De intacte top van deze afzettingen bevindt zich op een diepte tussen 25 en 70 cm -Mv (circa 25,8-25,3 m NAP). Daarop ligt een pakket humeus zand, dat vermoedelijk ontstaan is als gevolg van een combinatie van ploegen en bemesting (door plaggen, al dan niet historisch). Zodoende is dit pakket aangeduid als een oud bouwlanddek.

In de top van het dekzand zijn direct onder het humeuze dek weinig sporen van bodemvorming aanwezig. Wel zijn er in de top van het dekzand veel roestvlekken aanwezig (zogenaamde Cg-horizont).

2.2 Archeologische waarden

In de omgeving van het plangebied zijn verschillende archeologische sites vastgesteld, met de nadruk op de periode IJzertijd en Romeinse tijd. Gezien de nabije ligging van deze nederzettingsterreinen is de kans groot dat in het plangebied archeologische resten uit deze periode aanwezig zijn, indien de bodemopbouw intact is. Daarnaast zijn sporen uit de Bronstijd en Middeleeuwen niet uitgesloten. Resten uit de steentijden zullen naar verwachting niet meer intact in de ondergrond aanwezig zijn. Resten uit de Nieuwe tijd zijn, op sporen van landgebruik na, volgens het bureauonderzoek niet in het plangebied te verwachten. De eventuele archeologische resten liggen onder een dun humeus, geroerd bouwlanddek met een dikte van 25-70 cm.

2.3 Historische achtergronden

Het plangebied bevindt zich in het agrarisch buitengebied ten zuiden van Valkenswaard, ten oosten van het gehucht Deelshurk in een gebied dat bekend staat als de Nieuwe Velden. Het gehucht zelf strekt zich uit langs de Deelshurk-Krommestraat ten oosten van het plangebied. Het plangebied is een oud agrarisch gebied, dat op basis van het onderzoek van Lohof (2001) in de 16^e of 17^e eeuw

² De informatie in hoofdstuk is (deels) afkomstig uit het Programma van Eisen (Scheeringa 2020).

ontgonnen is. Dit zou de naam “Nieuwe Velden” kunnen verklaren, hetgeen relatief gezien op een wat jongere leeftijd van de akkers in het gebied wijst.

Op de cultuurhistorische waardenkaart van De Bont (1993) heeft de Maastrichterweg als oostgrens van het plangebied een hoge cultuurhistorische waarde. Deze straat, oorspronkelijk De Hoeve, vormt één van de oudere wegen in het gebied richting het zuiden. Het plangebied is in gebruik geweest voor bosbouw (in de periode 1750-1850; het noordelijk deel), terwijl een zuidelijk deel altijd akker is geweest. Dit beeld verandert niet in de loop van de 19e en begin van de 20e eeuw. Pas vanaf het midden van de 20^e eeuw verschijnt direct ten westen van de Maastrichterweg een gebouw, het eerste bedrijfsgebouw in het plangebied. Vanaf de jaren '70 van de 20^e eeuw verschijnen in het plangebied meerdere schuren. Deze zijn in het midden van het plangebied komen te liggen. De rest van het plangebied is voor zover dit uit topografisch kaartmateriaal blijkt, nooit bebouwd geweest.

2.4 Gespecificeerde archeologische verwachting

Het plangebied heeft een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Bronstijd – Nieuwe Tijd, vanwege de aanwezigheid van een humeuze dek onder de bouwvoor en een mogelijk intacte top van het dekzand.

Uit de periode Bronstijd – Middeleeuwen moet rekening worden gehouden met sporen van landgebruik en nederzettingsterreinen, die voor een belangrijk deel uit grondsporen bestaan. Deze kunnen, zeker voor wat betreft de Late Bronstijd tot en met Middeleeuwen, vondstarm zijn. Nederzettingsterreinen kunnen zich onder andere kenmerken door erfstructuren, bestaande uit huisplattegronden, bijgebouwen (zoals spiekers), erfgreppels, omheiningen (staken- en palenrijen), waterputten en kuilen. Uit de periode Bronstijd – Vroege Middeleeuwen kunnen bovendien er grafvelden in de vorm van urnenvelden en inhumatiegraven worden verwacht.

Uit de Nieuwe Tijd worden sporen van landgebruik verwacht, zoals greppels en verkavelingsstructuren.

3. Doel en Methodiek

Doel

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Als zodanig dient de vraagstelling te worden beantwoord of binnen de grenzen van de voorgenomen bodemingrepen in het onderzoeksgebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is. Voor de onderzoeksvragen en de beantwoording hiervan, zie bijlage 7.

Methodiek

Het onderzoek betreft een archeologisch proefsleuvenonderzoek dat is uitgevoerd conform het PvE (Scheeringa, 2020). In totaal zijn zeven werkputten aangelegd van 25 bij 4 meter (circa 700 m²). Tijdens de aanleg van de werkputten zijn twee vlakken aangelegd, een tussenvlak (vlak 0) in de top van het dekzand op circa 20-30 cm (25,4-25,7 m +NAP), waarin veel ploegsporen aanwezig waren en het eindvlak (vlak 1) is aangelegd onder deze ploegsporen op circa 50-60 cm (25,3-25,5 m +NAP).

De werkput is gegraven met een graafmachine voorzien van een 'gladde' en gesloten bak. Met het machinaal verdiepen zijn het vlak en de putwanden geïnspecteerd op de aanwezigheid van (ophogings)lagen, sporen, vondsten, vondstconcentraties en structuren. Hierbij is gebruik gemaakt van een metaaldetector. Indien een vondst niet aan een spoor kon worden gekoppeld zijn deze per laag en per vak verzameld (aanlegvondsten). De vakken zijn met de werkrichting mee uitgedeeld. Elk vak had een oppervlakte van 4 x 5 m. De sporen zijn selectief gecoupeerd om inzicht te krijgen in de aard, datering en conservering van de sporen. Er zijn twee profielen per werkput gedocumenteerd. Tijdens het onderzoek zijn geen grondmonsters genomen, hiervoor was geen aanleiding.

De werkput, het vlak en de profielen en de hierin aangetroffen sporen en vondsten zijn ingemeten en gedocumenteerd door middel van foto's (figuur 2), tekeningen en beschrijvingen in een database

(Archeolink). Grondsporen, verstoringen, putomtrekken, maaiveldhoogtes, vlakhoogtes en profielpinnen zijn met dGPS ingemeten.

Figuur 2. Overzichtsfoto van werkput 1, vlak 0.

4. Resultaten

5.1 Bodemopbouw³

De bodemopbouw in het plangebied is sterk afwisselend waarbij een moderne bouwvoor (S.1000) gelegen is op een recente ophooglaag (S.1100) of een ploeglaag (S.1200; figuur 4) of direct op het dekzand (S.3000). In één van de profielen in werkput 7 is nog een mogelijk restant van een verbruiningslaag (S.2000, mogelijk Bw-horizont) aanwezig (zie figuur 3). Op deze locatie zijn ook meerdere sporen aangetroffen die niet zijn verstoord door verploeging of andere recente activiteiten. Uit de bouwvoor en ploeglaag zijn verschillende vondsten verzameld die dateren uit de Late Nieuwe tijd.

Figuur 3. Profielkolom 7.2 in het noordprofiel van werkput 7 als voorbeeld van de bodemopbouw in het noordoosten van het plangebied.

Figuur 4. Profielkolom 1.2 in het noordprofiel van werkput 1 als voorbeeld van de bodemopbouw in het plangebied.

³ Voor een uitvoerige (lithologische) beschrijving van iedere afzonderlijke laag, wordt verwezen naar de sporen- en lagenlijst (bijlage 5).

5.2 Sporen

In totaal zijn 14 sporen aangetroffen bestaande uit paalsporen, kuilen en een vlek (onderzijde van een laag; zie bijlage 2-4). De sporen zijn verspreid door het plangebied aangetroffen met een cluster in werkput 7 aangetroffen in de top van het dekzand. Zeven van de veertien sporen zijn gecoupeerd vanaf vlak, en op basis van de bodemopbouw kan gesteld worden dat een deel van de sporen zijn afgetopt door recente activiteiten zoals ploegen.

Paalsporen

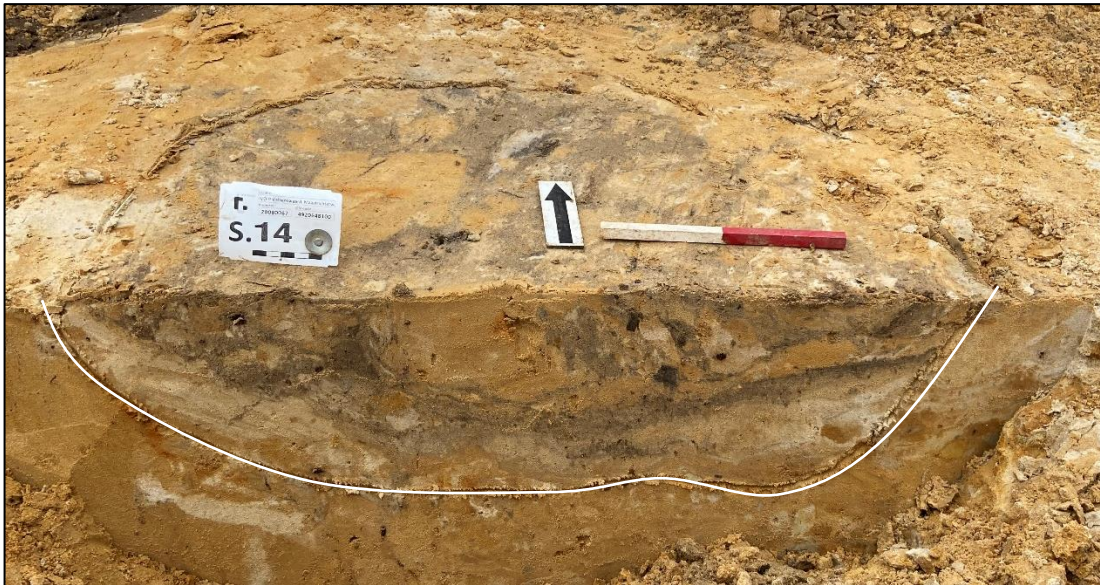
Tijdens het onderzoek zijn acht paalsporen aangetroffen, alle in werkput 7. De sporen waren in het vlak rond en vierkant en in het profiel vaak komvormig en hebben, vanaf vlakniveau gezien, dieptes van 16 tot 26 cm. De spoorcontouren waren scherp en de vulling was bruingeel tot donkerbruin gevlekt van kleur (figuur 5). De vulling van de paalsporen komen overeen met de lagen erboven en lijken vanuit de bovenliggende laag, al dan niet bouwvoor ingestoken. Op basis van dit gegeven dateren de sporen waarschijnlijk uit de (Late) Nieuwe tijd. Vanwege het ontbreken van vondstmateriaal uit de sporen kan hier geen exacte datering worden gegeven. Verder vormen de paalkuilen geen structuur in de vorm van bijvoorbeeld een gebouwplattegrond. De sporen hangen waarschijnlijk samen met het gebruik van het plangebied als bouwland, mogelijk hangen ze samen met een hekwerk.

Figuur 5. Dwarsdoorsnede van S.3, een paalkuil.

Kuilen

Er zijn zes kuilen aangetroffen tijdens het onderzoek, gelegen in de werkputten 2, 4 en 7. Van de kuilen zijn drie gecoupeerd waarbij duidelijk werd dat deze in profiel komvormig zijn en hebben, vanaf vlakniveau gezien, dieptes van 12 tot 18 cm. De vullingen van de kuilen komen sterk overeen met die van de paalsporen (figuur 6) en komen waarschijnlijk ook uit de (Late) Nieuwe tijd. Er zijn geen vondsten in de sporen aangetroffen en de precieze aard van de kuilen is onduidelijk.

Figuur 6. Dwarsdoorsnede van S.14, een kuil.

5.3 Vondsten en monsters

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn 53 vondsten gedaan. Er zijn geen grondmonsters genomen (zie bijlagen 6 en 7). Het aangetroffen vondstmateriaal bestaat uit keramiek, keramisch bouwmetaal, metaal en glas. Het materiaal is alle verzameld uit de bouwvoor (S.1000) en de ploeglaag (S.2000) eronder. Het keramiek bestaat uit twee wandfragmenten witbakkend tweezijdig wit geglaazuurd aardewerk dateren uit de Late Nieuwe tijd. Verder is verschillende keramisch bouwmetaal aangetroffen bestaande uit fragmenten van tegels en een dakpan. Het metaal dat is aangetroffen bestaat uit twee metalen doppen waaronder één van een cola fles (figuur 7). De laatste materiaalcategorie is glas waarvan 45 fragmenten zijn aangetroffen waaronder 44 fragmenten van drankflessen van de firma 'Claes' die gevestigd is in Valkenswaard en ontstaan is in 1933 (bron: claesdrank.nl; zie figuur 8).

Het materiaal en daarmee de lagen waaruit het verzameld is dateren waarschijnlijk alle uit de Late Nieuwe tijd tot nu.

Figuur 7. Keramiekfragmenten (links) en metaalvondsten (rechts) verzameld uit S.1000 en S.1200.

Figuur 8. Voorbeeld van de glasfragmenten aangetroffen in ploeglaag (S.1200) met rechts voorbeeld van hoe de flessen er vroeger uit zagen.

5. Waardestelling

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn paalsporen en kuilen aangetroffen waarbij uit de bouwvoor en ploeglaag verschillende vondsten zijn aangetroffen bestaande uit keramiek, keramisch bouw materiaal, metaal en glas. Deze archeologische resten kunnen als ‘vindplaats’ worden beschouwd, en derhalve gewaardeerd worden. Vanwege een gebrek aan vondstmateriaal kunnen de sporen niet of nauwelijks gespecificeerd gedateerd worden. Op basis van uiterlijke kenmerken en stratigrafie zijn de sporen waarschijnlijk afkomstig uit de (Late) Nieuwe tijd. De sporen hangen waarschijnlijk allemaal samen met het gebruik van het plangebied als bouwland. De vindplaats is hieronder gewaardeerd conform de BRL4000 / KNA-protocol 4003, specificatie VS06 Waarderen. In tabel 1 zijn de scores van de waarderingscriteria weergegeven.

Waardestelling

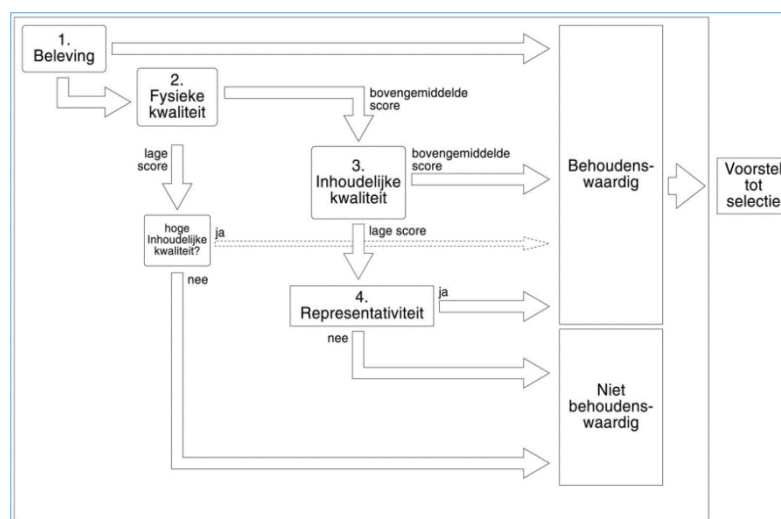
Aan de hand van de gegevens uit het proefsleuvenonderzoek wordt een waardestelling (waardering van vindplaatsen) vervaardigd, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (figuur 9; KNA, versie 4.1; VS06 Waarderen). Hierin wordt bekeken welke waardestellende elementen op de vindplaats(-en) aanwezig zijn en wat de kwaliteit daarvan is. Vervolgens wordt dit afgezet tegen wat reeds bekend is over vergelijkbare vindplaatsen in de regio en in de betreffende periode.

In het onderstaande wordt op korte en schematische wijze het proces weergegeven dat tot een waardestelling leidt, eerst tekstueel en vervolgens in een stroomdiagram (figuur 9). Ten eerste wordt nagegaan of vindplaatsen vanwege hun belevingswaarde, op basis van hun schoonheid of herinneringswaarde, als behoudenswaardig getypeerd kunnen worden.

De vindplaatsen worden vervolgens op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Een vindplaats wordt op basis van fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig aangemerkt, indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (vijf of zes punten) scoren. De beoordeling van de fysieke kwaliteit is gerelateerd aan de archeoregio waarin de vindplaats zich bevindt, op deze wijze wordt de conserveringstoestand in relatie tot de andere relevante sites bekeken. Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder), wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of een vindplaats toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria ‘hoog’ wordt gescoord, wordt de vindplaats ook in principe behoudenswaardig geacht. Dit ‘vangnet’ heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, uit de beoordeling vallen.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit:

- Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt het monument als behoudenswaardig aangemerkt.
- Na deze weging wordt bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie.
- De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Figuur 9. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Beleving

Voor wat betreft beleving kan de vindplaats niet gescoord worden, omdat deze niet bovengronds zichtbaar is of kan worden.

Fysieke kwaliteit

Op het waarderingscriterium fysieke kwaliteit scoort de vindplaats niet bovengemiddeld. Hoewel een aantal gave sporen zijn aangetroffen, zijn er ook recente verstoringen tot in het sporenniveau aanwezig waarbij ook geen intact bodem is aangetroffen. Er is geen organisch component aangetroffen, alleen enkele vondsten uit de bouwvoor en ploeglaag, derhalve scoort de vindplaats op fysieke kwaliteit maximaal op drie punten.

Inhoudelijke kwaliteit

Ook scoort de vindplaats niet bovengemiddeld op één van de inhoudelijke kwaliteitscriteria, waardoor op basis van de KNA de vindplaats niet behoudenswaardig is. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen dat een zeldzame vindplaats aanwezig is. Op informatiewaarde scoort de vindplaats ook niet hoog vanwege het gebrek aan vondsten uit sporen of organische vondsten en de afwezigheid van structuren van gebouwen. Er is hierdoor geen kennisvermeerdering. Daarnaast heeft de vindplaats geen duidelijke context en kan deze niet gelinkt worden aan vindplaatsen in de buurt of kenmerken op de historische kaarten waardoor deze op ensemblewaarde laag scoort.

Op basis van bovengenoemde criteria wordt de vindplaats als niet behoudenswaardig beoordeeld (zie tabel 1).

Tabel 1. Waardestelling.

Waarden	Criteria	Score – hoog	Score - middelhoog	Score - laag
Beleving	<i>Schoonheid</i>	Wordt niet gescoord		
	<i>Herinneringswaarde</i>	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	<i>Gaafheid</i>			1
	<i>Conservering</i>		2	
Inhoudelijke kwaliteit	<i>Zeldzaamheid</i>			1
	<i>Informatiewaarde</i>			1
	<i>Ensemblewaarde</i>			1
	<i>Representativiteit</i>		Nee	

6. Conclusie en Advies

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat tijdens het proefsleuvenonderzoek één archeologische vindplaats is aangetroffen. De archeologische resten bestaande uit paalsporen en kuilen daterend waarschijnlijk uit de (Late) Nieuwe tijd. Er zijn geen vondsten verzameld uit de sporen, alleen keramiek, keramisch bouw materiaal, metaal en glas uit de bouwvoor en ploeglaag. Volgende KNA waarderingsystematiek is de vindplaats niet behoudenswaardig.

Advies

Wij adviseren dat het plangebied archeologische vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Op basis van dit advies neemt de gemeente Valkenswaard, een besluit.

7. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- SIKB, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1* (KNA 4.1). (www.sikb.nl/archeologie/richtlijnen/brl-4000).
- Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland).
- Bont, C., de, 1993: '...Al he merkwaardige in bonte afwisseling...'; een historische geografie van Midden- en Oost-Brabant. Waalre (Bijdragen tot de Studie van het Brabantse Heem 36).
- Haans, J. C. F. M. en G. C. Maarleveld, 1965. De zandgronden. In: Stichting voor Bodemkartering 1965, De Bodem van Nederland, toelichting bij de 1:200.000 bodemkaart van Nederland. Noord Nederlandse Drukkerij, Meppel.
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.
- Nales, T., 2019. *Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase. Valkenswaard, Maastrichterweg 92-96, Gemeente Valkenswaard*, Transect-rapport 2163, Nieuwegein.
- Scheeringa, D., 2020. *Programma van Eisen. Valkenswaard, Maastrichterweg 92-96, Gemeente Valkenswaard. Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase*, Transect-PvE, Nieuwegein.

Illustratieverantwoording

Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart (bron: pdok.nl/Transect b.v.).

Figuur 2. Overzichtsfoto van werkput 1, vlak 0 (bron: Transect b.v.)

Figuur 3. Profielkolom 7.2 in het noordprofiel van werkput 7 als voorbeeld van de bodemopbouw in het noordoosten van het plangebied (bron: Transect b.v.)

Figuur 4. Profielkolom 1.2 in het noordprofiel van werkput 1 als voorbeeld van de bodemopbouw in het plangebied (bron: Transect b.v.).

Figuur 5. Dwarsdoorsnede van S.3, een paalkuil (bron: Transect b.v.)

Figuur 6. Dwarsdoorsnede van S.14, een kuil (bron: Transect b.v.)

Figuur 7. Keramiekfragmenten (links) en metaalvondsten (rechts) verzameld uit S.1000 en S.1200 (bron: Transect b.v.)

Figuur 8. Voorbeeld van de glasfragmenten aangetroffen in ploeglaag (S.1200) met rechts voorbeeld van hoe de flessen er vroeger uit zagen (bron: Transect b.v. en claesdrank.nl)

Figuur 9. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Tabel 1. Waardestelling.

Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

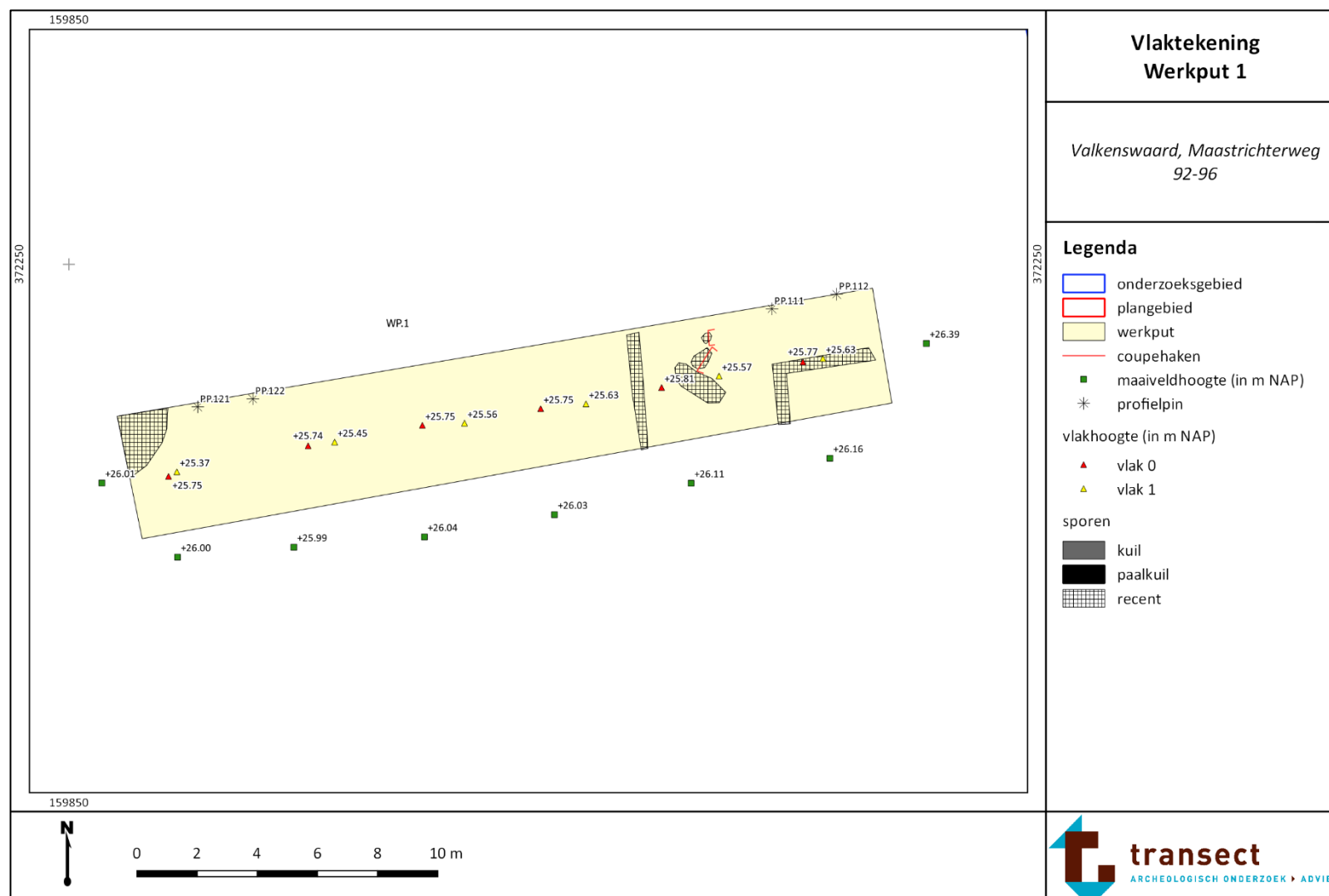
Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

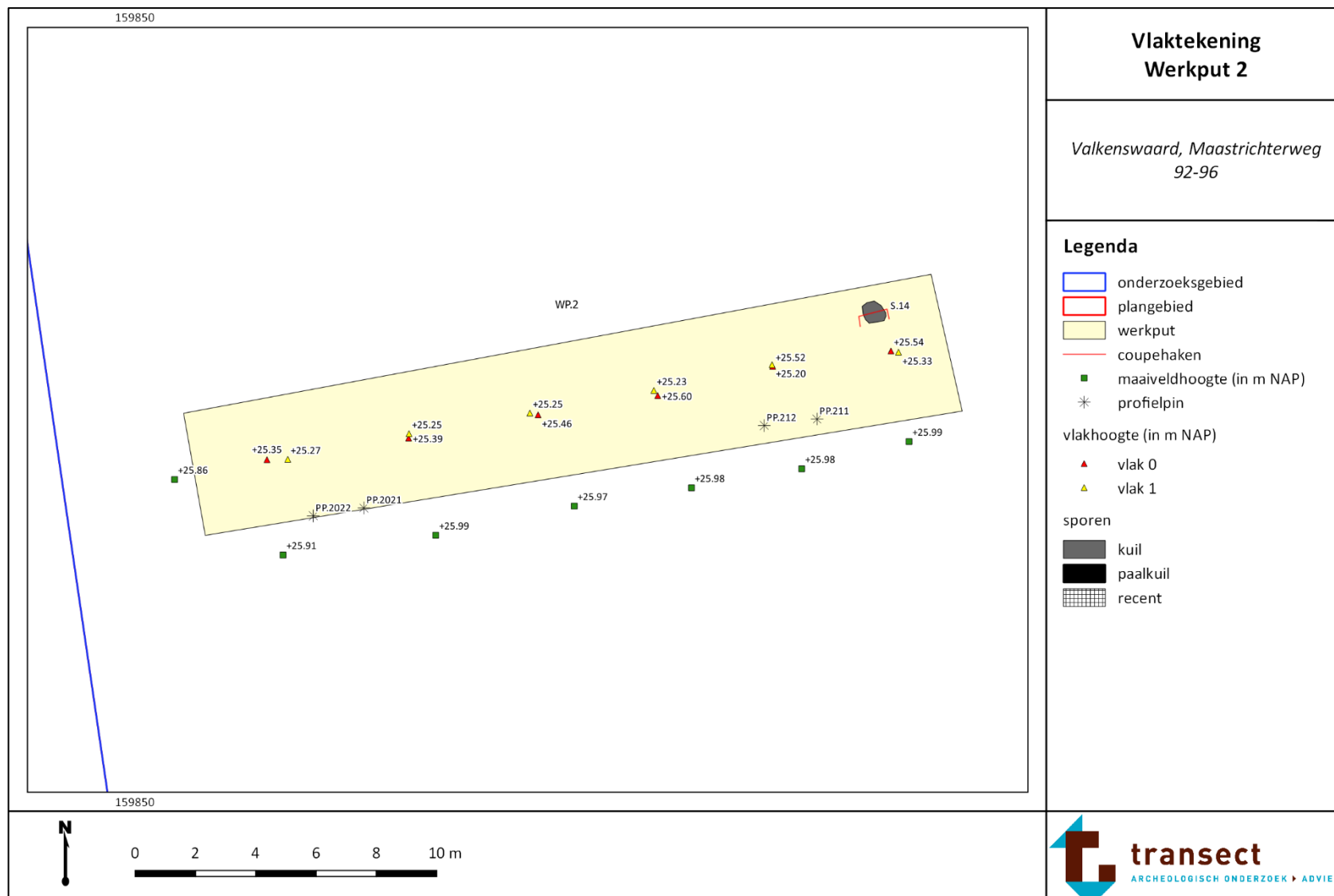
Bijlage 2. Allesporenkaart

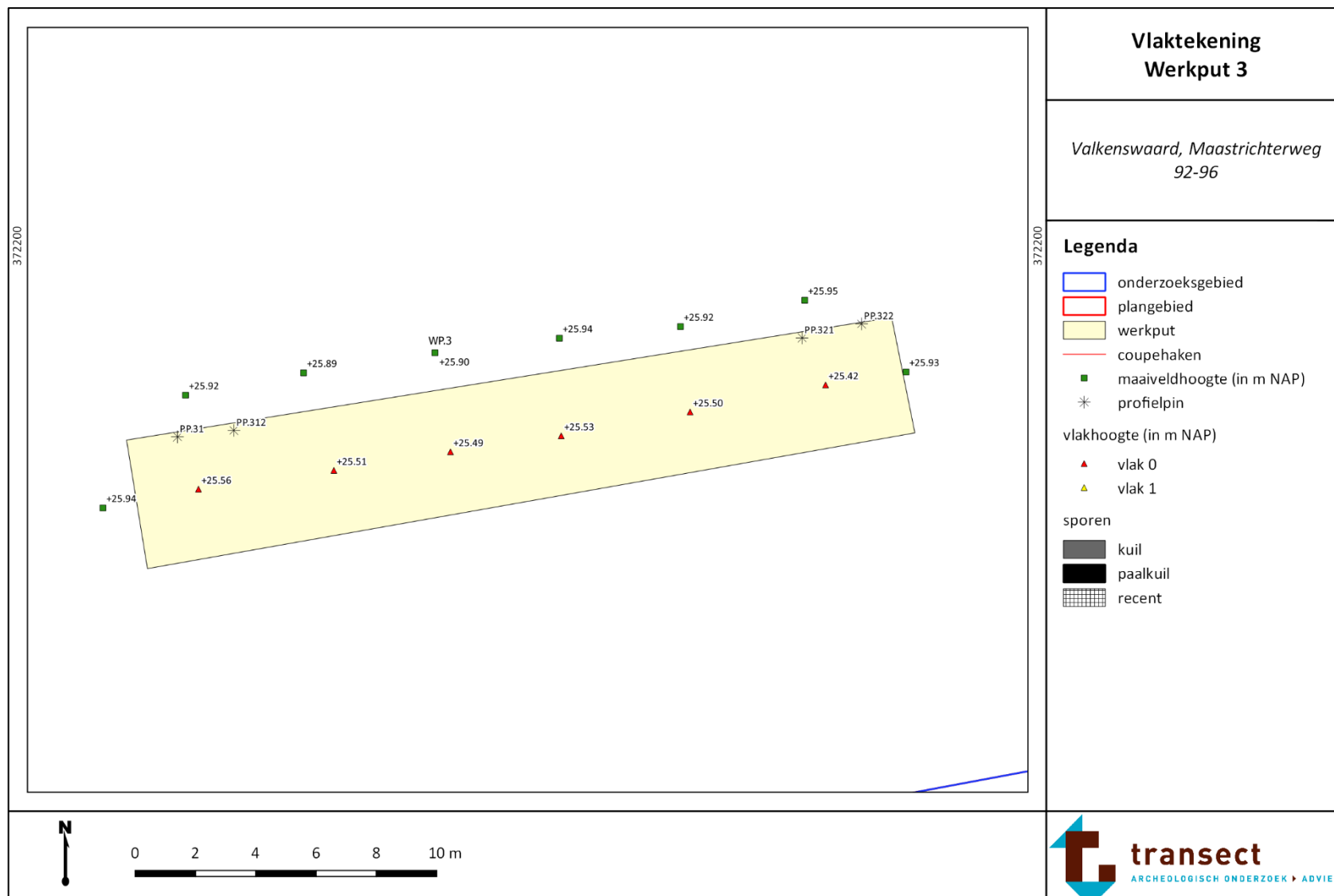

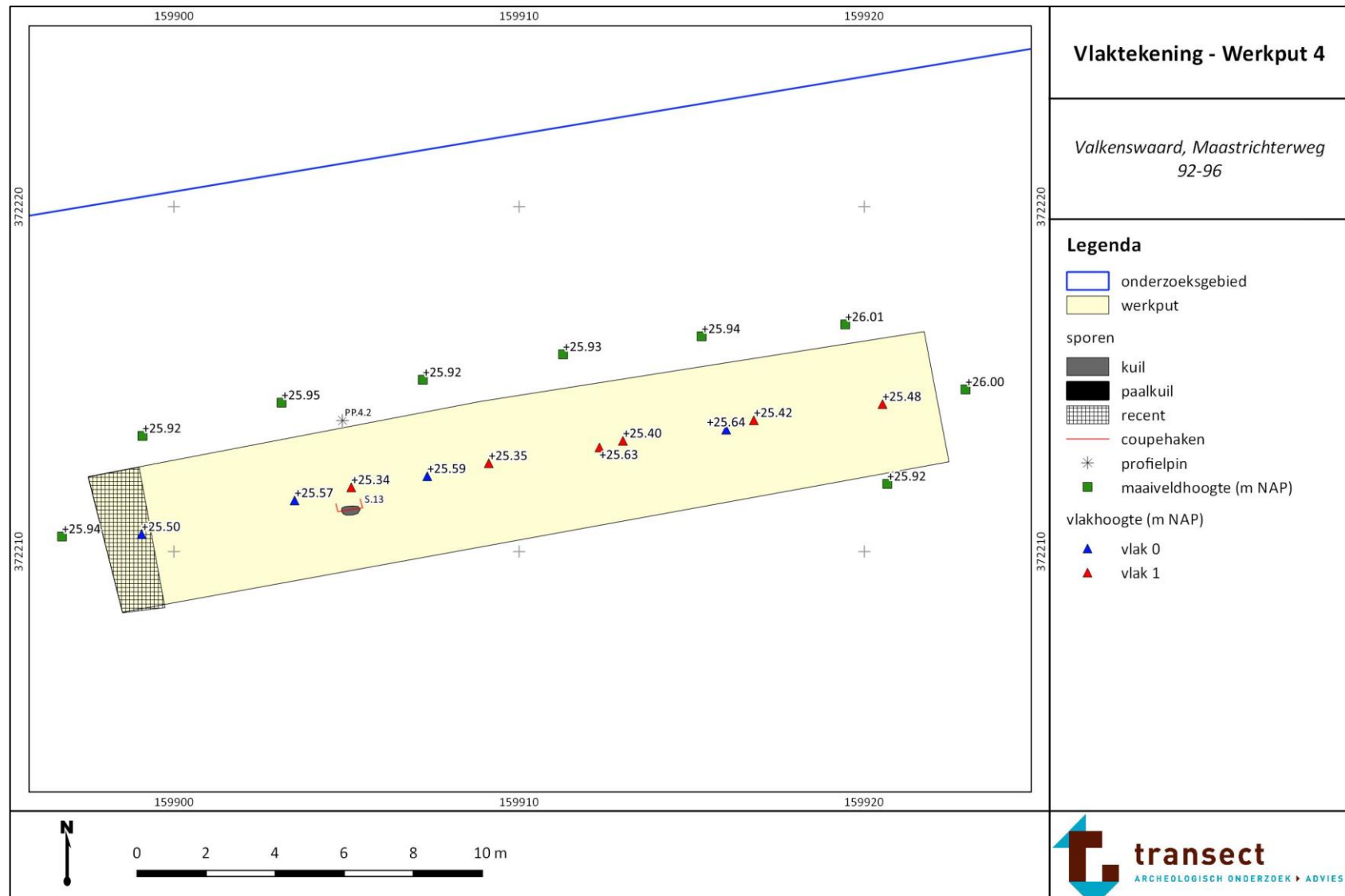

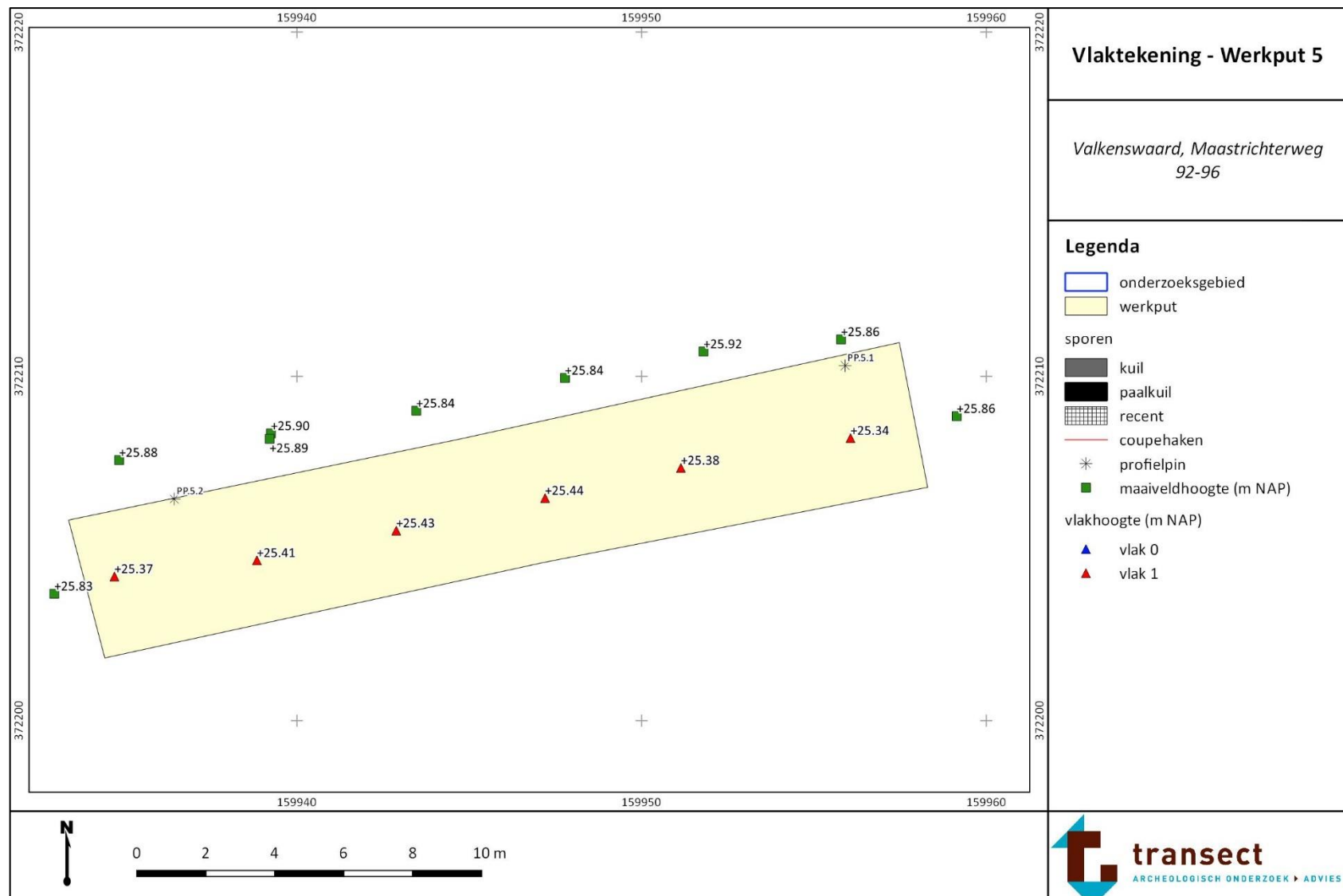
Bijlage 3. Vlaktekeningen

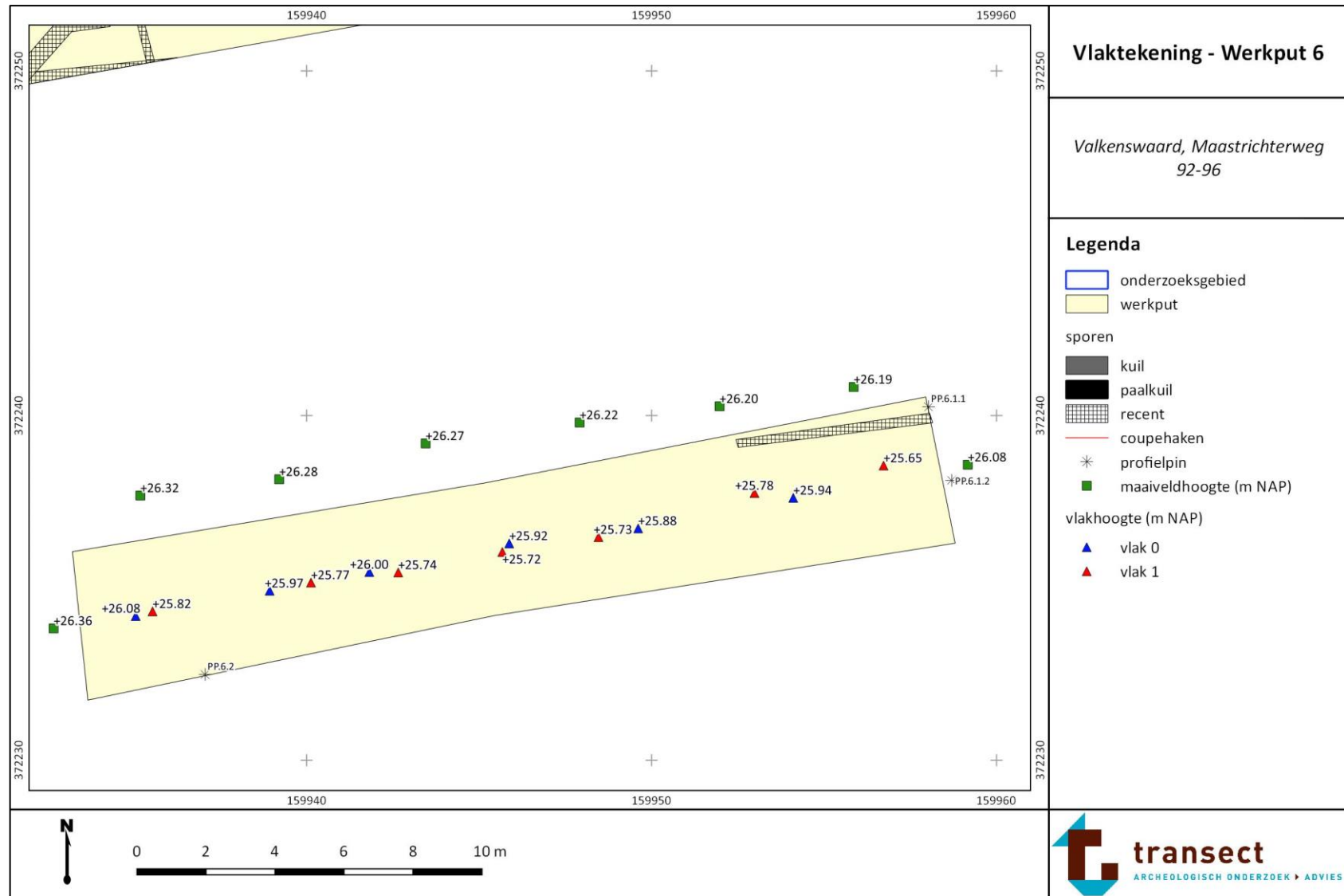

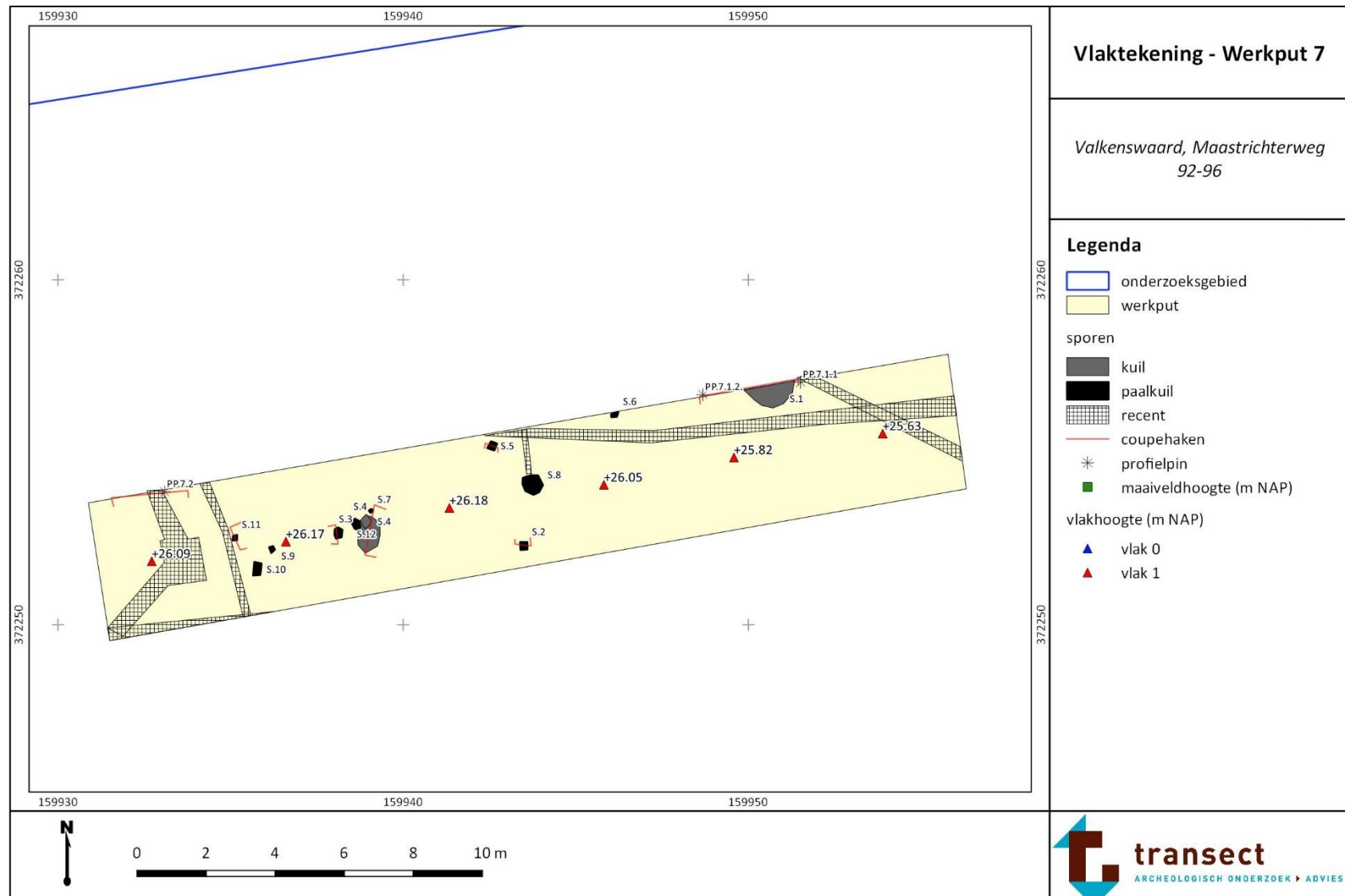

Bijlage 4. Sporen- en lagenlijst

Put	Spoor	Spooraard	Spoordiepte	Vulling	Kleur	Kleurstructuur	Textuur	Org. stof	Opmerking
07	0001	KL		1	BR	heterogeen	zs2	H2	
07	0001	KL		2	ORBR	heterogeen	zs2		
07	0001	KL		3	BRGE	heterogeen	zs2		onderin humeus laagje
07	0001	KL		4	DBR	homogeen	zs2	H1	
07	0002	VL		1	GE		zs2		
07	0003	PK	26	1	DGEBR	heterogeen	zs2		
07	0004	KL	14	1	DGEBR	homogeen	zs2		hk spik
07	0004	KL	14	2	GEGR	homogeen	zs2		hk2
07	0004	KL	14	3	GE	homogeen	zs2		hk spik
07	0005	PK	14	1	GEBR		zs2	H1	
07	0006	PK		1					
07	0007	PK	16	1	DBR		zs2	H1	
07	0008	KL		1	BRGE	heterogeen	zs2		
07	0009	PK		1	DBR		zs2	H2	
07	0010	PK		1	DBR		zs2	H2	
07	0011	PAK	18	1	BR				hout
07	0011	PAK	18	2	GEBR	heterogeen	zs2		
07	0012	PK		1	DBR		zs2	H2	
04	0013	KL	12	1	LGGR	heterogeen	zs2		
02	0014	KL	18	1	LGRGE	heterogeen	zs1		
07	1000	BV		1	DBR	homogeen	zs2	H2	puin, kbw, plastic
07	1100	LG		1	GEBR	heterogeen	zs2	H1	puin, kbw
07	1200	LG		1	DBR		zs2	H2	plastic, glas, kbw
07	1200	LG		2	LBRGE		zs1		
07	3000	C-hor		1	ORGE		zs1		fe2
05	3001	C-hor		1	WIGE		zs1		fe1

Bijlage 5. Vondstenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vulling	Segment	Vak	Veldvondst	Categorie	Aantal	Verz. wijze	Opmerking
01	001	1000	1	1	2	0008	KER	2	MAA	2x fragment grijsbakkend keramisch bouw materiaal dakpan
01	001	1200	1	1	2	0007	MIX	2	MAA	1x tegelfragment witbakkend, eenzijdig geglaazuurd; 1x randfragment glas, doorzichtig met groeven voor een schroefdeksel
03	001	1000	1	1	1	0003	MXX	1	DETC	1x metalen cola dop met plastic binnenkant
03	001	1000	1	1	5	0004	MXX	1	DETC	1x metalen schroefdop met bovenop OK
03	001	1200	1	1		0006	KER	1	PAFW	1x wandfragment witbakkend tweezijdig geglaazuurd industrieel wit
03	001	1200	1	1	1	0005	KER	1	MAA	1x fragment keramisch bouw materiaal, tegel, witbakkend enkelzijdige grijze beschildering
04	001	1200	1	1		0002	KER	1	PAFW	1x wandfragment witbakkend tweezijdig geglaazuurd industrieel wit met blauwe florale versiering
04	001	1200	1	1	2	0001	GLS	44	MAA	3x bodemfragmenten, 5x hals en tuit fragmenten en 35x wandfragment van glazen flessen (wit, groen en bruin van kleur), afkomstig van 'Claes' sinaasappel limonade, met een inhoud van 0,75 ltr; 1x plastic dop van fles.

Bijlage 6. Monsterlijst

Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Segment	Vak	Veldvondst	Categorie	Aantal	Verz.wijze	Opmerking
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bijlage 7. Beantwoording onderzoeksvragen

1. *Zijn er in het plangebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen, en/of vondsten?*
Ja, tijdens het onderzoek zijn grondsporen in de vorm van paalkuilen en kuilen aangetroffen met daarbij vondsten verzameld uit de bouwvoor en ploeglaag. De vondsten bestaan uit keramiek, keramisch bouw materiaal, metaal en glas.
2. *Hoe ziet de bodemopbouw in het plangebied eruit en in hoeverre is deze intact?*
De bodemopbouw in het plangebied is sterk afwisselend waarbij een moderne bouwvoor (S.1000) gelegen is op een recente ophooglaag (S.1100) of een ploeglaag (S.1200) of direct op het dekzand (S.3000). In één van de profielen in werkput 7 is nog een mogelijk restant van een verbruiningslaag (S.2000, mogelijk Bw-horizont) aanwezig. Op deze locatie zijn ook meerdere sporen aangetroffen die niet zijn verstoord door verploeging of andere recente activiteiten. Uit de bouwvoor en ploeglaag zijn verschillende vondsten verzameld die dateren uit de Late Nieuwe tijd.
3. *Wat is de aard, diepteligging, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?*
De aangetroffen grondsporen van paalkuilen en kuilen zijn aangetroffen in de top van het dekzand op circa 20-30 cm -Mv. Het overgrote deel van de sporen is aangetroffen in werkput 7. Dit sporencluster vormt echter geen duidelijke structuur, mogelijk kunnen de paalsporen samenhangen met hekwerk dat hier heeft gestaan ten tijde van het gebruik van het plangebied als bouwland. De overige sporen zijn solitaire sporen zonder duidelijke context.
4. *Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?*
Op basis van de aanwezigheid van vondsten uit de ploeglaag en bouwvoor en de uiterlijke kenmerken van de sporen dateren de sporen waarschijnlijk uit de Late Nieuwe tijd. Uit de perioden hiervoor zijn geen aanwijzingen aangetroffen van gebruik van het plangebied.
5. *Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?*
Uit de bouwvoor en ploeglaag zijn vondsten verzameld bestaande uit keramiek, keramische bouw materiaal, metaal en glas. Op basis van de hoeveelheden en fragmentatie van het materiaal kan gesteld worden dat het hier waarschijnlijk afval gaat dat tijdens de bemesting van het plangebied in de bovengrond terecht is gekomen. Het plangebied heeft waarschijnlijk altijd dienst gedaan als bouwland.
6. *Welke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?*
Het plangebied ligt in het Brabantse zandgebied en maakt deel uit van de Centrale Slenk, deze locatie was vanaf het Laat-Paleolithicum waarschijnlijk een aantrekkelijke plek voor bewoning. Dit onderzoek heeft echter pas sporen van gebruik van het plangebied gevonden vanaf waarschijnlijk de Late Nieuwe tijd. Op basis van de bodemopbouw in plangebied kan gesteld worden dat een eventuele vondstenlaag niet meer aanwezig is vanwege het gebrek aan bodemvorming en de aanwezigheid van een ploeglaag. Deze lagen hebben waarschijnlijk gezorgd voor verstoring/aftopping van het dekzand. Het plangebied kan mogelijk in de perioden van voor de Late Nieuwe tijd te droog zijn geweest waardoor bewoning niet aantrekkelijk was.

7. *Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?*

Tijdens het vooronderzoek is in de boringen op het dekzand een oud bouwlanddek waargenomen onder de bouwvoor. Dit bouwlanddek is tijdens dit onderzoek niet aangetroffen, in plaats daarvan is een ploeglaag aangetroffen uit de Late Nieuwe tijd, die tot in het dekzand ploegsporen vertoont. Door deze omwerking is het archeologisch niveau sterk aangetast en kunnen archeologische sporen zijn verstoord. Verder werd er in het vooronderzoek een verwachting opgesteld van archeologische resten uit de periode Bronstijd t/m de Nieuwe tijd. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn alleen resten uit waarschijnlijk de Late Nieuwe tijd aangetroffen.

8. *Wat is de relatie met omliggende historische/archeologische resten?*

Uit de directe omgeving zijn weinig vindplaatsen uit de Late Nieuwe tijd bekend, waardoor geen relatie gelegd kan worden met andere archeologische resten. Historische resten zoals historische kaarten laten zien dat in ieder geval tot circa 1811 het plangebied als bouwland in gebruik is geweest, dit is duidelijk geworden uit dit onderzoek.

9. *Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingsystematiek).*

Op het waarderingscriterium fysieke kwaliteit scoort de vindplaats niet bovengemiddeld. Hoewel een aantal gave sporen zijn aangetroffen, zijn er ook recente verstoringen tot in het sporenniveau aanwezig waarbij ook geen intact bodem is aangetroffen. Er is geen organisch component aangetroffen, alleen enkele vondsten uit de bouwvoor en ploeglaag, derhalve scoort de vindplaats op fysieke kwaliteit maximaal op drie punten. Ook scoort de vindplaats niet bovengemiddeld op één van de inhoudelijke kwaliteitscriteria, waardoor op basis van de KNA de vindplaats niet behoudenswaardig is. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen dat een zeldzame vindplaats aanwezig is. Op informatiewaarde scoort de vindplaats ook niet hoog vanwege het gebrek aan vondsten uit sporen of organische vondsten en de afwezigheid van structuren van gebouwen. Er is hierdoor geen kennisvermeerdering. Daarnaast heeft de vindplaats geen duidelijke context en kan deze niet gelinkt worden aan vindplaatsen in de buurt of kenmerken op de historische kaarten waardoor deze op ensemblewaarde laag scoort.

Op basis van bovengenoemde criteria wordt de vindplaats als niet behoudenswaardig beoordeeld.

10. *Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?*

Geconcludeerd kan worden dat tijdens het proefsleuvenonderzoek één archeologische vindplaats is aangetroffen. De archeologische resten bestaande uit paalsporen en kuilen daterend waarschijnlijk uit de (Late) Nieuwe tijd. Er zijn geen vondsten verzameld uit de sporen, alleen keramiek, keramisch bouw materiaal, metaal en glas uit de bouwvoor en ploeglaag. Volgende KNA waarderingsystematiek is de vindplaats niet behoudenswaardig.

Wij adviseren dat het plangebied archeologische vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

11. *Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud in situ?*

Nee, de toekomstige funderingsdieptes liggen op circa 80 cm -Mv waarbij het archeologisch niveau op circa 20-70 cm -Mv is gelegen. Maar op basis van dit proefsleuvenonderzoek en de waardering is geen behoudenswaardige vindplaats aangetroffen, waardoor behoud in situ niet nodig zal zijn.

12. *Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d)?*

N.v.t.